

שאלון בחינה

בנושא:

איסור והיתר

מועד:

אייר התשפ"ו

סמל שאלון:

100.05.26

שימו לב: יש לנהוג על פי ההנחיות לנבחן המופיעות בשאלון הבחינה

מועד אייר תשפ"ו

בס"ד

בחינה בהלכות איסור והיתר

הנחיות לנבחן:

- יש לכתוב בכתב יד ברור וקריא.
 - אין לכתוב את שם הנבחן או כל סימן מזהה אחר בתוך מחברת הבחינה. מבחן שימצא עליו סימן מזהה – המבחן לא ייבדק! ותוגש תלונה לוועדת משמעת.
 - יש לענות על כל שאלה בעמוד חדש!
 - שאלה המחולקת למספר סעיפים, אף תשובתה תהיה מחולקת כך. אין להשיב על כל חלקי השאלה יחדיו.
 - לתשומת לבכם: דפי הטיוטה לא ייבדקו!
 - חלק א' - עיון – 8 שאלות.
יש לציין בכל תשובה את מקורות הדין, דעות הראשונים, ופסיקת ההלכה. חובה לענות על 7 מתוך 8 שאלות. נבחן שיענה מעבר לשאלות החובה יבדקו רק 7 התשובות הראשונות שכתב הנבחן לפי סדר כתיבתו במחברת הבחינה, למעט אם הנבחן סימן עיגול סביב 7 התשובות שמבקש לבדוק.
 - חלק ב' - יישום – 4 שאלות.
יש להתייחס למקרה, לבירור ההלכה והדין כולל ציון דעות הראשונים ופסיקת ההלכה. חובה לענות על 3 מתוך 4 שאלות, נבחן שיענה מעבר לשאלות החובה יבדקו רק 3 תשובות הראשונות שכתב הנבחן לפי סדר כתיבתו במחברת הבחינה, למעט אם הנבחן סימן עיגול סביב 3 התשובות שמבקש לבדוק.
- בהצלחה!!!

שאלות

1. בשר וחלב בבישול באכילה ובהנאה
 - כתוב את מחלוקת הראשונים בדין בישול והנאה של עוף וחלב ואת מקורו של כל אחד מהם מהגמרא.
 - "תני אגרא עוף וגבינה נאכלין באפיקורין" - כיצד הבינו התוס' את שיטתו ומה הסיקו להלכה מזה. כיצד מפרש הרמב"ם את דבריו וכיצד נפסק להלכה בב"י בסי' פ"ט?
 - האם מותר ליהודי לבשל לגוי בשר בקדירה חלבית שאינה ב"י?
2. דין חלב הקיבה
 - נחלקו הראשונים בדין חלב הקיבה (כלומר חלב הכנוס בקיבתה של בהמה שנשחטה שינקה מבהמה אחרת) - כתוב את ג' השיטות בראשונים וכיצד פוסקים השו"ע והרמ"א בזה.
 - השו"ע פוסק שחלב הקיבה שנמלח בעורו או שהה ונכבש בתוכו יום שלם אסור להעמיד באמצעותו גבינה – מה הקושי בדבריו וכיצד ניתן ליישבו?

ג. כתב הרמ"א שאם העמיד בחלב הצלול אוסר את כל הגבינות עד שיהיה ששים בחלב שהעמיד נגד חלב הקיבה האסור, מהי קושיית הש"ך על דינו של הרמ"א וכיצד הוא מיישבה (בי תירוצים). ומה טעמו של הרמ"א?

3. משרק שריק, כבולעו כד פולטו, איידי דטריד למפלט לא בלע
הגמ' בחולין (ק"ג) "רב ששת מלח ליה גרמא גרמא. תרי מ"ט לא משום דפריש מהאי חד נמי מהאי גיסא ובלע האי גיסא, אלא לא שנא" - מבואר ממסקנת הגמ' שמותר למלוח חתיכות זה על גב זה.
א. כתוב ג' שיטות בראשונים בטעם ההיתר ואת הנפק"מ ביניהם.
ב. מה הדין באם דם צונן אחר נטף על חתיכה מלוחה תוך שיעור מליחתו ומה הטעם לכך?
ג. מה הדין באם דם צונן אחר נטף על הצלי ומה הטעם לכך? כיצד נפסק בשו"ע וברמ"א בדינים הנ"ל?

4. כל קבוע כמחצה על מחצה דמי
"תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח ספיקו אסור" (חולין צ"ה)
א. הרי קיימ"ל דמדאורייתא חד בתרי בטיל ומדוע ספיקו אסור? כיצד מיישבים התוס' קושיא זו. ומה הדין אם אין ידוע איזו חנות בדיוק מוכרת בשר נבלה האם זה נחשב קבוע מדאורייתא?
ב. כתב הטור בשם הרשב"א: "מי שלקח בשר מן המקולין אפי' חתיכה הראויה להתכבד ואח"כ נמצאת טריפה במקולין ולא נודעו חתיכות הטריפות בין שאר החתיכות והוא אינו יודע מאיזה מהם לקח, כל מה שלקחו מהמקולין קודם שנמצאת הטריפה מותר."
- האם מותר לקחת לאחר מכן מהמקולין את שאר החתיכות שאינם ראויות להתכבד? מהי דעת הרשב"א, ומה הקשה עליו הטור, וכיצד מיישב הב"י את דברי הרשב"א?
ג. כיצד הבינו הב"ח והדרכי משה את קושיית הטור על הרשב"א, ואיזו מסקנה בדין קבוע מתחדשת מדבריהם?

5. דין מסיח לפי תומו
נפסק בשו"ע: "איסור שנתערב בהיתר מין בשאינו במינו כגון חלב שנתערב בבשר יטעמנו עכו"ם אם אומר שאין בו טעם חלב ... או שאינו פגום מותר"
א. מהו המקור של השו"ע ומאיזה טעם הגוי נאמן? מהי קושיית בדק הבית עליו וכיצד מיישב זאת הט"ז ומהי ראייתו?
ב. כתב תה"ד דלמ"ד טעם כעיקר דאורייתא לא מועיל מסיח לפי תומו. וקשה שהרי השו"ע פוסק דטע"כ דאורי' בספק נשפך ואלו לענין מסל"ת הגוי נאמן? כתוב את שני תירוצי הש"ך ואת מסקנתו.
ג. מהו הטעם שקפילא נאמן והאם צריך להיות גם מסל"ת - מהי שיטת הרא"ש ומהי קושיית מחותנו של הש"ך עליו?

6. דין חני"נ לח בלח

- א. האם אמרינן חני"נ בבשר וחלב לח בלח והאם זה מעיקר הדין? הבא ראיה מהגמ' לזה. ומה הדין חני"נ יבש ביבש בבב"ח?
- ב. האם אמרינן חני"נ בשאר האיסורים לח בלח ומהו הטעם לכך? כתוב את הטעמים השונים בראשונים ומה הנפק"מ ביניהם.
- ג. האם אמרינן חני"נ באיסור משהו (כגון חמץ בפסח)? ומהיכן מוכיחים התוס' דין זה, ומהם הטעמים לכך? והאם ישתנה הדין בתערובת לח בלח באיסור משהו? באר.

7. דין עירוי וכלי שני לענין הבלעה והפלטה

- קיימ"ל דכלי שני אינו מבשל ואפי' היד הסולדת בו. בדין בליעה ופליטה בכלי שני נחלקו הראשונים.
- א. כתוב את שיטות הראשונים בדין כלי שני לענין הבלעה והפלטה, וכיצד פוסקים השו"ע והרמ"א בזה?
- ב. מהם ג' הראיות של הרשב"א לדבריו, והאם גם בפחות מיד סולדת מבליע ומפליט?
- ג. מהי שיטת הטור בדין הנ"ל, וכיצד הבין הב"י את דבריו בהו"א, ומהי מסקנתו בשי' הטור. מהי שיטת הרש"ל ומהי הסתירה בפסקיו?

8. סוגי ביטול בתערובות

- לפניך תערובות שונות באיסור והיתר כתוב בכל אחת מהן בכמה הוא בטל, ומה הטעם לכך. ציין את מחלוקת הראשונים ואת טעמם, וכיצד פוסקים השו"ע והרמ"א:
- א. יבש ביבש מין במינו. לח בלח מין במינו.
- ב. - יבש ביבש מין בשאינו מינו באיסור דאורייתא. יבש ביבש מין בשאינו מינו באיסור דרבנן.
- ג. בתערובת יבש ביבש מין במינו, האם מותר לאכול את כל החתיכות בבת אחת? ציין את מח' הרא"ש והרשב"א בזה, ומהו טעמו של כל אחד מהם.

חלק ב' – יישום

יש לענות על 3 שאלות מתוך 4 שאלות

יש להתייחס למקרה, לבירור ההלכה והדין כולל ציון מקורות הדין דעות הראשונים ופסיקת ההלכה.

9. צליית כבד וחימום פיתות ע"ג רשת המנגל

- במסעדה בשרית כשרה למהדרין צלו ע"ג רשת המנגל שתחתיו גחלים בוערות, בשר שלא נמלח ולאחריו צלו כבד באותה רשת - ללא ליבונה.
- א. האם נהגו כשורה? פרט את השיטות הראשונים בזה ואת טעמם. כיצד פוסקים השו"ע והרמ"א בזה. ומהי דעת הרש"ל להלכה ומה טעמו?
- ב. האם ניתן לחלק בין שיפוד לרשת במחלוקת הנ"ל, ומה הטעם לכך?

ג. בנוסף לצליית הבשר חיממו גם פיתות ע"ג אותה הרשת. מה דינם של הפיתות? והאם צריך להמתין שש שעות כדי לאכול מאכל חלבי לאחר שאכל את הפיתות הנ"ל?

10. שימוש בכיריים שבלוע בהם איסור

בתקופת בין הזמנים יצאה משפחה לנופש והתארחו בצימר בצפון. בצימר היה מטבח הכולל כיריים, פלטה, מיקרוגל ומנגל בחצר. כיוון שבעל הצימר אינו מקפיד מי מתארח אצלו, יש חשש סביר שהשתמשו בכלי המטבח בבשר טרף.

- א. האם הם יכולים להשתמש בכיריים ובפלטה (ללא הכשר) בכלים שהביאו מביתם, והאם יכולים לעשות כן לכתחילה? ומה הדין אם עבר מעת לעת מאז שהשתמשו במטבח לפני כן?
- ב. האם ניתן להשתמש במיקרוגל שדפנותיו אינם נקיות ע"י שיכסה את האוכל כדי לחממו?
- ג. האם יכול לקנות רשת חדשה למנגל (ולהטבילה) ולאחר מכן להניחה על הרשת המשומשת ולצלוח עליה את הבשר הכשר?

11. איסור דבוק שאינו בתולדה באיסור דרבנן

עקרת הבית בשלה בקדירה תפוחי אדמה בסיר עם מים ע"ג האש לסעודת שבת. בתוך הקדירה הניחה עור צוואר עוף ממולא בעיסה של קמח - שנלוש בטעות בחמאה חלבית במקום במרגרינה. אחר גמר הבישול גילתה ששמה חמאה במקום מרגרינה וזרקה את הצוואר הממולא לפח. וכעת באה לשאול האם הקדירה והתבשיל מותרים באכילה?

בתשובתך לשאלה עליך לדון:

- א. האם צוואר העוף הממולא נעשה נבלה של בשר וחלב? כתוב את הטעמים השונים לאיסור דבוק ואת הנפק"מ ביניהם בדין הנ"ל.
- ב. האם כאשר המילוי של העיסה דבוק לצוואר המקיפו, יש לחוש לאיסור דבוק בתולדה? כתוב את שיטות האחרונים בזה וכיצד פוסק הש"ך.
- ג. כיוון שלא ידוע אם היה ששים בקדירה כנגד צוואר העוף והמילוי – האם ניתן להקל בזה? בסס את תשובתך מתוך המקורות של השו"ע ונו"כ.

12. ביטול איסור לכתחילה

לכבוד אירוע משפחתי קנתה המשפחה כמות גדולה של תותים, מכוון שהיה קשה לבודקם - החליטה בעלת הבית לטוחנם ולעשות מהם מקצפת תותים. האם היה מותר לה לעשות זאת? ומה דין המקצפת לאורחים? בתשובתך עליך להתייחס:

- א. האם ביטול איסור לכתחילה הוא מדאורייתא או מדרבנן? והאם יש הבדל בין ביטול בשוגג למזיד ומה הדין ב"אומר מותר" או אינו יודע את הדין?
- ב. מה הדין בביטול איסור כלפי אחרים בלא ידיעתם?
- ג. מה הדין אם אין כוונה לבטל את האיסור? הבא ראיה לכך מפסק השו"ע, ומתי נאמר היתר זה. בסס תשובתך ע"פ מקורות הראשונים שו"ע ונו"כ.